

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

זכרון עולם

האשה
החשובה ודופת
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה.

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברק
כולל דחסידי סוכטשוב
כולל "סנה משה"
ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל
בית מדרש
למגידי שיעור "דף היומי"
חתם סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

י"ו ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

גליון מס' 540

מסכת בבא בתרא ל"ז-מ"ג

בס"ד, ט' תשרי תש"ע

השבוע בגליון

- ◆ אין "חזקה" על שטיפת רצפות בבית כנסת
- ◆ מותר ליהנות מדברי תורה?
- ◆ עיקר מצוות לימוד התורה להיות שש ושמש

◆ "חזקה" על מפטיר יונה - כיצד ובאלו תנאים

- ◆ שני אנשים שרכשו את אותה עליה לתורה
- ◆ כלה שקיבלה מבעלה מתנה חשאית
- ◆ מקבל "מתנה סמויה" שחטף את המתנה

דבר העורך

סוכת ההדסים

היה זה בשנת תרפ"ח, בעיירה קלויזנבורג שבהונגריה. הרבי מצאנז זצ"ל, נערץ ואהוב היה על כל מקהלות עם ישראל לגונויו. שמו יצא לתהילה בכל כנפי הארץ, בשל גדלותו בתורה שניכרה גם בספרים הרבים שהוציא לאור, מהם שו"ת "דברי יציב", "שפע חיים", בשל מפעל הש"ס העולמי, מאור פניו הנדיר, בית החולים שיסד, הקריה הנאמנה שהקים בנתניה, ועוד. עוד בהיותו צעיר לימים, על כסא ממלכתו בקלויזנבורג העיירה, היה הרבי נערץ על סובביו, בהם תלמידי ישיבתו עליהם הרעיף את חיבתו כאב דואג לבניו האהובים. חיבתם של התלמידים לרובם האהוב גלשה על גדותיה, ובהתקרב חג הסוכות מצאה הערצה זו את ביטוייה המוחשי בדמות מתנה מיוחדת במינה שהעניקו לו תלמידיו, שנמנו וגמרו כי במו ידיהם יעמלו להקים סוכה מפוארת עבור הרבי, יעטרוה במיני פאר, יקטוה וישוו לה הוד והדר של מלכות. ימים ארוכים עמלו בחורי החמד להקים את שלד הסוכה, לא סוכה רגילה היתה זו. דפנותיה מעץ משובח היו, ועליהן נחרטו ביד אומן פסוקים שונים ואיורים מרהיבי עין. מהשושלת והחלו לתלות את יצירותיהם אלפי הדסים ירוקים וריחניים בחצר ביתו של הרבי, ובסבלנות רבתי הניחום באהבה על גג הסוכה, הדס אחר הדס, עד שעלי הדס הקטנים שנדחסו זה לצד זה יצרו מרקם מדהים ביופיו, שכיסה את סוכתו של הרבי והשלים את יופיה ואת הדרה של הסוכה. **משושלת** המלאכה ניגשו בחורים נוספים שעמלו על קישוטי הסוכה והחלו לתלות את יצירותיהם משובבות הלב בכל זוויות הסוכה. תשעים ואחד תפוחים בשלים, אדומים, צהובים וירוקים נתלו בגג הסוכה, כגימטריה של המילה "סוכה" - 91, ולא באו נערי התשורות על סיפוקם עד שחוררו נקב זעיר בביצים חיות, רוקנו את תוכנו וציירו עליהן דמויות מרהיבות של ציפורי שיר אותן תלו בסוכה, <<

דף לז/א זה קנה אילנות וחצי קרקע, וזה קנה חצי קרקע

שני אנשים שרכשו את אותה עליה לתורה

בחג שמחת תורה בשנת תרמ"ג, נערכה, כבכל שנה, באחת מקהילות ישראל מכירה רבת של ה"חזקה" על העליות החשובות לתורה במשך שבתות השנה. באותה שנה רכש ראובן חזקה על כל העליות "לפני אחרון" - שהן בדרך כלל "שישי", ושמעון רכש חזקה על כל עליות "חזק" של סיומי חמשת החומשים - "שביעי". ככל שחלף הזמן והתקרב ר"ח אדר ב', שחל באותה שנה בשבת קודש, גילו הגבאים, כי הם ניצבים בפני בעיה חמורה ביותר, שאילצה אותם לפנות אל פוסק הדור, הגאון מדווינסק בעל "אור שמח" זצ"ל (פרק י"ג מהלכות תפילה).

בשבת זו מוציאים שלשה ספרי תורה. בראשון קוראים ששה קרואים את פרשת השבוע, פרשת פקודי. בשני קוראים מעניינו של ראש חודש. בשלישי - פרשת שקלים. יוצא, איפוא, כי בשבת זו עליית "לפני אחרון" הינה "שישי", ועליית "חזק", המסיימת את הקריאה בחומש שמות, אותה עליה היא... והגבאים לא ידעו למי עליהם לקרוא לתורה.

בתחילת דבריו ביקש בעל ה"אור שמח" לקבוע, כי הזכות לעלות לתורה בשבת זו, שמורה לזה אשר רכש את חזקתו לפני חבריו, מאחר שרכישתו הקדימה ו"השתלטה" גם על עליה זו. אולם לאחר שהתברר, כי אנשים אלו מחזיקים בחזקותיהם שנים רבות, ומטרת המכירה המחודשת בכל שנה נועדה להמשיך את החזקה שהיתה ברשותם מימים ימימה, נדרש הגאון לרדת לשורש העניין ולהכריע כדת מה לעשות. בגאונות האופיינית מצא הגאון מדווינסק פתרון וראיה לבעיה זו מסוגייתנו, כלהלן.

סוגייתנו עוסקת בדינה של קרקע אשר בעליה מכרה לראובן ובאותו מועד מכר הבעלים את האילנות הגדלים בה לשמעון. לכאורה, מאחר שהאילנות בלבד נמכרו לשמעון, אין לו כל חלק בקרקע וכאשר ייבשו אילנותיו, עליו להסתלק מן הקרקע. אולם רב פפא סובר, כי יש להניח שבעל הקרקע לא התכוון לקפח את שמעון, וודאי מכר לו את הקרקע הנדרשת לגידול האילנות, משום שכוונתו היתה ליצור מכירה אשר לשני השותפים בה יהיה רכוש בר קיימא, זאת, למרות שעל ידי כך לא יקבל רכוש הקרקע את כל הקרקע.

מעתה, אומר בעל ה"אור שמח", גם במקרה זה של העליות לתורה, שומה עלינו למצוא דרך לקיים את שתי המכירות, ולא להשאיר אחד מהם בלא כלום, שכן, ברור הוא, שכאשר נמכרו העליות, לא התכוונו הגבאים ליצור מצב שאחד מהם לא יעלה כלל לתורה. לפיכך, ראובן שרכש את העליות "לפני אחרון", הלא המה עליות "שישי", יעלה בשבת זו "לחמישי" ואמנם, הוא לא יהיה "לפני אחרון" שבכלל העליות, אך יהא "לפני אחרון" מהעולים לספר התורה הראשון, וכך יתאפשר לשמעון לעלות ל"חזק" ולא יצטרך לאבד את מקומו.

עניניו נשמת

הר"ר **צבי ארליך** ז"ל
ב"ר אהרן ז"ל
נלב"ע י"ב בתשרי ה'תש"ם
תנצב"ה

הונצח ע"י בני ידידינו
הר"ר טוביה ארליך ומשפ' שיחיו - אלקנה

עניניו נשמת

הר"ר **שלמה אלי אוסלקה** ז"ל
ב"ר שמואל ז"ל
נלב"ע ט' בתשרי תשכ"ו
תנצב"ה

הונצח ע"י הר"ר שלמה לוי ומשפ' שיחיו - ת"א

עניניו נשמת

הר"ר **נחמיה יחיאל זעירא** ז"ל
ב"ר משה מרדכי ז"ל נלב"ע י"ב בתשרי תשמ"ח
וזוגתו מרת **סימה פינקל** ע"ה
ב"ר פרץ ז"ל נלב"ע י"ב בחשוון תשנ"ח
תנצב"ה

הונצחו ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

מרת **לאה נוימן** ע"ה ב"ר אברהם יהודה ז"ל
נלב"ע י"א בתשרי תשמ"א **תנצב"ה**
הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

דף מ/ב מתנתא טמירתא לא מגבינן

כלה שקיבלה מבעלה מתנה חשאית

בסוגייתנו מבואר כי הכותב שטר מתנה לרעהו בחשאי, תוך הסתרת הדבר מאחרים לבד מן העדים - אין מתנתו מתנה, משום שהתנהגותו מוכיחה שכתבת השטר נועדה להחניף ל"מקבל המתנה", ותו לא (רא"ש). על גזרה של הלכה זו נוכל לעמוד מן המעשה הבא שאירע לפני חמש מאות שנה. מעשה באלמנה שהודיעה לבית הדין אשר מונה לטפל בירושת בעלה, כי בידיה כלי כסף וכלי זהב מסויימים, אשר בעלה המנוח הקנה לה בשבעת ימי המשטה שלאחר נישואיהם, תוך שהוא ציין בפניה כי עליה לשמור בסוד את דבר המתנה, משום שאינו חפץ שיוודע ברבים כי בעל ממון הוא. אחד מרבני עירה הורה, כי מתנה זו אינה מתנה, מאחר שהבעל ביקש להסתירה, וכמבואר בסוגייתנו.

יש לחלק בין מתנה חשאית לכתבת שטר בחשאיות: אולם, המהר"ם אלשיך (ש"ת, סימן צ"ט) כתב בתשובה לשאלה, כי חלילה מליטול מידי האלמנה את כלי הכסף וכלי הזהב, שכן, סוגייתנו מתייחסת למקרה שהנותן לא העביר את המתנה עצמה לידי המקבל, אלא כתב שטר בלבד. או אז, כאשר השטר נכתב בחשאיות, הרי זו הוכחה לכך שאין בו מאומה. אולם, כאשר המתנה עצמה נמסרה לידי המקבל, היא מעשה ההקנאה חשאי ככל שיהא, מתנתו חלה, שהרי לו לא היתה כוונתו תמימה, כלום היה מוסרה לידי המקבל?

בשורות הבאות נדון בשורשי הלכה זו, שמתנה סמויה אינה מתנה. כידוע, "דברים שבלב אינם דברים", ולכן המקדש אשה אינו יכול לטעון לאחר מכן שחשב בליבו שאין כוונתו לקדשה. לפיכך, יש להבין, מדוע שטר שנכתב כדת ונחתם כדין על ידי עדים, אך ניתן בחשאי אינו חל? בשו"ת "באר יצחק" (אבה"ע, סימן י') מביא שני הסברים לכך: א. הכלל "דברים שבלב אינם דברים" נאמר רק כאשר אדם עשה מעשה המעיד על כוונתו הרצינית, או אז אין הוא נאמן לטעון שחשב בליבו לבטל את מעשהו. אולם במקרה דנן גמרתנו מסתפקת באומדנא של דעת בני אדם, אם נותן המתנה הנסתרת מתכוון לתתה בכל לבו. אמור מעתה, כי מעשה כתיבת השטר עצמו אינו מוכיח בבירור על כוונתו כלל, ולפיכך יש להותיר את החפץ בידי מחמת הספק. ב. חז"ל בסוגייתנו קבעו, כי החשאיות בה כותב השטר עטף את מעשה הכתיבה, מהווה **אומדנא ברורה שאין עליה עוררין**, כי כוונתו לא היתה רצינית, וממילא אין כאן "דברים שבלב" המפוקפקים ואינם מאומתים.

מקבל "מתנה סמויה" שחטף את המתנה: ההבדל בין שני טעמים אלה בולט כאשר נבוא לדון מה הדין אם מקבל השטר החשאי חטף את המתנה מידי הנותן. לפי ההסבר השני, עליו להשיבה לבעליה, שהרי ברור לנו שה"נותן" לא התכוון לתיתנה. לעומת זאת, לפי ההסבר הראשון שהמתנה לא חלה מחמת הספק, שאין אנו יודעים אם התכוון לתת את המתנה, אין להוציא את המתנה מידי החוטף, שהרי זה ממון המוטל בספק. ואכן ה"טור" (ח"מ, סימן רמ"ב) מציין את מחלוקת הראשונים בנושא זה, כאשר לדעת הרא"ש על החוטף להחזיר את המתנה לבעליה. אך הרמ"ה חולק, ולדעתו אין הוא מחוייב לעשות כן.

דף מא/א כל חזקה שאין עמה טענה

"חזקה" על מפטיר יונה - כיצד ובאלו תנאים

משנתנו קובעת כלל בסיסי לגבי קרקעות: "כל חזקה שאין עמה טענה - אינה חזקה". כלומר: שהייתו של אדם בנכסי דלא נידיי אין בה להוכיח שהנכס נרכש על ידו מבעליו, ורק כאשר היושב בנכס טוען כי הוא רכשו מבעליו, "חזקתו" בנכס משמשת כהוכחה וכסיוע לטענתו. לעומת זאת, לדעת ראשונים רבים אין הדין כן ב"חזקת תשמישים". כלומר: אדם הנוהג להשתמש באופן מוגבל בחצר הזולת, כגון: להשעין קורות על כותל של חבירו, אינו חייב לטעון שבעל החצר התיר לו להשתמש בנכס באופן מפורש, אלא רשאי הוא להסתמך על השימוש עצמו בנכס כהוכחה להיתר זה [4].

ההבדל בין דיני חזקת קרקעות לדיני חזקת תשמישים נובע מכך שאדם מן הישוב אינו נוהג להקנות את נכסו לאחר רק משום שהלה התיישב בו. לפיכך, על המחזיק בנכס לטעון כי ישיבתו בו נובעת מרכישתו מידי בעליו, אך לא נאמין לו אם הוא יטען, כי עצם ישיבתו בקרקע ושתיקתו של בעליה מוכיחים על הסכמתם להעניקה לו. לעומת זאת, סביר להניח, כי אדם טוב-לב יסכים שחבירו יניח את אופניו מידי יום בחצירו, במקום שאינו גורם לו כל נזק והוא גם מוכן להקנות לחבירו זכות שימוש מוגבלת זו. לפיכך, אי מחאת הבעלים על השימוש בנכס, מהווה הוכחה להסכמתם.

בבתי כנסיות רבים, בעיקר באלה הקיימים שנים רבות, ישנם אנשים שבמשך השנים תפסו "חזקה" על מצוות מסויימות [2]. כגון, עלייה לתורה ל"מפטיר יונה" במנחה של יום הכיפורים, לעבור לפני התיבה בתפילות הימים הנוראים וכדומה. לעיתים מבקש מתפלל אחר לזכות במצווה ה"מוחזקת" זה שנים על ידי חבירו, אלא שהמחזיק במצווה טוען שאין לנשלו הימנה מאחר שהשימוש בה במשך תקופה כה ארוכה הקנה לו "חזקה" עליה. הצודק הוא?

ובכן, מעניין לגלות כי בנידון זה נחלקו הפוסקים, אם המושג "חזקה" במצוות, אשר הונהג במשך הדורות והפך לעובדה הלכתית ברורה, זהה ל"חזקת מקרקעין" או ל"חזקת תשמישין". יש הסוברים (מהראנ"ח, חלק ב', סימן ע), כי המחזיק במצווה צריך לטעון שהיא נמכרה לו או שהיא נמסרה לו באופן מפורש על ידי חבירו, בדיוק באותו אופן שמשנתנו קובעת לגבי קרקעות, כי לשם הוכחת בעלות עליהן דרושה "חזקה שיש עמה טענה". אולם, אם המחזיק במצווה אינו טוען שהציבור הקנה לו אותה, שימושו במצווה במשך שנים אינו מקנה לו כל עדיפות על מתפלל אחר

זכר לנאמר ב"יצירות" בשחרית יום ב' של ראש השנה, "כציפורים עפות כן יגן ה' צבאות". כאשר נתלתה דמות הציפור האחרונה, הביטו הבחורים בסוכה שהקימו לרבם, וידוע ידעו כי סוכה יפה הימנה לא יראו לעולם. ראויה היתה סוכה שכזו לרבי שכזה, וראוי היה רבי שכזה לסוכה שכזו. ריח הדסים, התפוחים, הרימונים ושאר הפירות הנאים שקישטו את הסוכה פשט בחללה, אפף את דפנותיה המסולאים בפז והתמזג עם ציפורי הביצים הלבנבנות שנתנו ממרום שבתן, והיתה הסוכה מעין בבואה של גן עדן תחתון.

משפחות משפחות נהרו מכל קצווי העיירה לחזות בפלא המרהיב, ואף הערלים הציצו ביראה מהולה בהתפעלות בבית המפואר שהקימו היהודים לשבעה ימים בלבד.

רבי קדוש לחסידים קדושים היה הרבי מצאנז. שרידי העיירה שחים בהתרגשות על אודות היולונות שניתלו בעלות השחר של שמחת תורה על חלונות בית הכנסת. לכשנשאלים הם על שום מה הם מניפים את ידם באוויר בתנועת ביטול, כאומרים "מה אתם מבינים?". לאחר מכן הם מתרצים במין טוב לב קלויזנבורגאי, עוצמים את עיניהם בסילודין ומספרים בחרדת קודש על אבותיהם, אחיהם וסביהם שהיו מרקדים בליל שמחת תורה כל הלילה, כשספרי תורה בזרועותיהם, רגליהם מתרוממות טפח מעל הקרקע, ולבם בשמי רום. הרבי אחוז היה שרעפי קודש ובית המדרש התמלא בשירת יהודים תמימים לבוראם על התורה שנתן להם.

שוב ושוב היו החסידים הנלהבים, נער וזקן, פשוטי עם ונגידים, שואבי מים וגבאי הרבי, מזמרים ברגונם, חוזרים ושובים על אותה כנגינה יפהפיה ומרגשת שקיבלה משמעות שונה בכל פעם. תחילה היו מזמרים אותה באיטיות, במין ערגה והתפרקות רוחנית, שבכוחה לנתק את כבלי החולין שעוצרים את הנשמה מהמריא אל על. אט אט התפשטה בלב המנגינה, שמלחינה השכיל להתאימה לפירוש המילים, ולפתע, מבלי משים, הרימו הכל את רגליהם, הגבירו את הקצב ועלתה שמחתם השמימה.

"נו", פוקח ישיש צנזאי את עיניו, "עכשיו אתה מבין? בשעה כזו, הבוקר מתחיל להפציע ולרמוז לנו שהשעות נוקפות ויש לסיים את ההקפות. מי מסוגל להפרד מקדושה שכזו? משמחה המרוממת את הנפש? איש אינו מוכן: החלונות כוסו והזמרה נמשכה עוד זמן רב!"

משכך הם פני החגים בעיירה קדושה זו, ברור מאלי, איפוא, כי בלילו הראשון של חג הסוכות, בתום ה"טיש", ישב הרבי זצ"ל בסוכתו המפוארת ולמד בהתפעלות בתורה הקדושה, תוך שהוא מכין את עצמו לבוקרו של יום. עם שחר של יום טוב ראשון של חג, יזכו הוא וקהל עדתו לקיים את מצוות נטילת ארבעת המינים על אתרוג מהודר שנשלח מארץ ישראל, על הדסים משולשים מהודרים, ועל לולב זקוף וגאה שנשלח על ידי גביר פולני, ממעריצי הרבי. רכן הרבי על גמרתו מול האש העליזה שבערה בתנור שדאגו חסידיו להתקין בסוכתו, כדי להמעיט במצאת מן הקור העז ששרר בחוצות, וקולו הערב מילא את חלל סוכתו היפה.

אותה שעה, קפאו ציפורי הביצים הלבנבנות על מקומן, תשעים ואחד התפוחים לא נעו אף לא כמלא נימה, וכיפת כוכבים כחולים נצפתה בעד עלי ההדס הירקרקים שהפיצו את ריחם העדין. **שכן** ירא שמים היה לו לרבי. דלת מול דלת, באותה חצר, דר הרה"ח ר' אליהו דויטש ז"ל. כשכן, נהנה ר' אליהו מיחסי קירבה מיוחדים עם רבו הנערץ. מידי פעם, היה ר' אליהו מציץ בביתו של הרבי, שמא ניתן לסייע בדבר כלשהו, מאחר שהרבי עצמו שקוע היה בעבודת הקודש, ולא חש במחסור זה או אחר שנתרגש עליו.

ר' אליהו האוהב והדואג עמד לעלות על יצועו בסוכתו הקטנה, ובטרם אמירת קריאת שמע שעל המיטה, חשב ר' אליהו את פוזמקאותיו, העטה עליו את מעילו העליון ונכנס אל הסוכה המופלאה. חרש חרש פסע ר' אליהו סביבות הרבי שהגה בתלמודו,

כן ביאר הגרעק"א בתשובות, תניינא, סימן י"ג, וכן נראה מפשטות לשון הרמ"א ב"דרכי משה", חו"מ, סימן קמ"ט). אולם, ה"תומים" (שם, ס"ק י"ט, על ה"דרכי משה" שם) סובר, כי "חזקה" על מצווה רוכשים בדיק באותו אופן שבו רוכשים "חזקת תשמישין". כלומר: אם אדם נהג במצווה במשך שנים ואיש לא מחה בידו, רשאי הוא לטעון כי העובדה שהניחו לו לנהוג במצווה זו במשך שנים מוכיחה, כי הציבור מחל לו והקנה לו את הבעלות עליה, ואין הוא זקוק לטעון כי רכשה מידי הציבור בפועל.

אין "חזקה" על שטיפת רצפות בבית כנסת: עם זאת, כמובן, שאדם אינו יכול לתפוס "חזקה" אלא על מצווה אשר נהוג לרכשה, כגון על עליה לתורה. אולם המחזיק במצווה אשר אין נוהגים למכרה, כגון, אדם שנדבה רוחו לשטוף את רצפת בית הכנסת, אינו יכול לטעון שהעובדה כי הוא עושה זאת זמן רב מהווה הוכחה שהציבור מחל לו על מצווה זו, שכן, במשך אותם שנים לאיש לא היה איכפת שפעולה זו תעשה על ידו אך אין בכך ראייה שהציבור הסכים שרק הוא יעשנה (עיי"ש שביאר כן ברמ"א, ועיין בתשובות רע"א הנ"ל שהוכיח שכונת הרמ"א כדברי התומים ואין צריך טענת קניין בחזקת מצוות).

דף מג"א שאני ס"ת דלשמיעה קאי מותר ליהנות מדברי תורה?

בסוגייתנו מבואר שדיינים אינם רשאים לדון אדם החשוד בגניבת ספר תורה מעיר מגוריהם, משום שהם נוגעים בדבר. הגמרא מוסיפה ואומרת, כי גם אם יסתלקו הדיינים מזכותם הממונית בספר התורה השייך לכלל הציבור, עדיין פסולים הם לדון אדם זה, משום שהם עתידים לשמוע את קריאת התורה מן הספר הגנוב ושוב הם נוגעים בדבר.

נשאלת השאלה, הרי הנאה ממעשה מצווה אינה נחשבת הנאה, כמבואר במסכת ראש השנה (כח/א) ש"מצוות לאו ליהנות ניתנו", ולכן מותר להדליק נרות חנוכה בשמן של זיתי ערלה, האסורים בהנאה ("פרי מגדים" ב"אשל אברהם", סימן תרע"ג ס"ק א'). לכאורה, איפוא, גם הנאת הדיינים הנובעת מקיום מצוות הקריאה בתורה אינה חשובה כהנאה, ומדוע הם פסולים לדון גנב זה?

"יד רמה" בסוגייתנו מבאר, שאמנם אין מחשיבים הנאה ממצווה כהנאה ממונית, אך על הדיין לפסול את עצמו משיבה בדין גם כאשר יש לו נגיעה כלשהי אל החפץ או אל האדם שעל אודותיו דנים. שכן, מאחר שקבעה התורה שעל הדיין להיות חף ונקי מכל פניה, ודיין זה חפץ בכל מאודו שספר התורה יוחזר לעירו, שוב אין הוא רשאי לדון את החשוד בגניבת ספר התורה (עיין "קובץ שיעורים", בבא בתרא, אות ק"פ, שביאר כן בדבריו).

אלא שהמהרי"ט (שו"ת, חו"מ, סימן פ'), חולק וסובר כי נגיעת ממון בלבד פוסלת עדים או דיינים, ולפי שיטתו עולה, כי הנאת הדיינים מקריאת התורה אינה נחשבת כנגיעה אשר מחמתה עליהם לפסול את עצמם, לפיכך, עלינו למצוא הסבר אחר לדברי סוגייתנו (וע"ע בש"ך, חו"מ, סימן ל"ז, ס"ק י'; וב"קצות החושן", ס"ק ד; שהביא מחלוקת ראשונים). האפשרות העולה בין לומדי הגמרא ליישב את שיטת המהרי"ט, היא על פי דברי הט"ז (יו"ד, סימן רכ"א, ס"ק מ"ג. ועיין ב"קצות החושן", חו"מ, סימן ע"ב, ס"ק ל"ד, וב"נתיבות המשפט" שם, שנחלקו בדבר) המחלק בין מצוות תלמוד תורה ליתר המצוות. לדבריו, הכלל

[1] זו דעת הריב"ם בתוספות, לעיל כג/א, ד"ה "והא". אולם התוספות שם ובתוספת ברש"י, ו/א, ד"ה "אחזיק לאורדי", חולקים וסוברים שצריך טענה. ועיין ברשב"א שהביא ב' דעות בזה, והובאו ברמ"א חו"מ סימן קנ"ג סעיף ב'. ועיי"ש ב"קצות החושן" ס"ק ג' שביאר לשיטה זו, שקונה את הזכות להשתמש על ידי ההשתמשות עצמה.

[2] נידון ענף ונרחב ביותר קיים בספרי הפוסקים אם יש "חזקה" במצוות. במאמר שלפנינו לא נכנס לעצם הנידון הרחב שדורש מאמר מיוחד בפני עצמו. ראה את דברי הגאון רבי יחיאל וינברג זצ"ל (שו"ת "שרידי אש", חלק א; סימן כ"א) שכתב: "ונראה לעין הסוקר שבתחילתה היתה הלכה זו של חזקה במצוות רפויה בידי רבותינו הפוסקים ולכן לא באה הכרעה מוחלטת והסכמה כללית בדין זה. אך לאט לאט התגברה הדעה שיש לקבוע דין חזקה גם במצוות. שאלת חזקה היתה במשך הזמן לשאלה חשובה בסדר העבודה בבתי הכנסת ובחיים הדתיים של הציבור. הצורך בתיקון סדר קבוע במנהגי התפלה והקריאה בתורה והדאגה לשמירת השלום בחיי הציבור ומניעת ריב ומדון בענייני דת דרשו במפגיע לקבוע הלכה בשאלת החזקה. וכבר באה עליה הסכמת כל רבותינו האחרונים ודעתם היא הלכה פסוקה לכל ישראל, כי הם המורים לנו דרך בחיי דתנו והם המאירים עינינו בתורתנו הקדושה".

נסא דברכתא

מעומקא דליבא
נשגרי בזאת ברכת מזל טוב
לרגל השמחה השרויה במעונם של
הרבנים מגידי השיעורים מבית מדרשנו

הרה"ג מרדכי כהן שליט"א
ביה"כ"נ היכל הרחמים-גבעת שמואל,
ישיבת ק. יעקב הרצוג-כפר סבא, ביה"ס עמית-רעננה
לרגל הכנס בנו בעול תורה ומצוות

הרה"ג נאור סלם שליט"א
ביה"כ"נ אמרי יוסף - פתח תקוה
לרגל הולדת הבן

הרה"ג יובל רייס שליט"א
ביה"כ"נ המרכזי - סנסנה
לרגל הולדת הבן

הרה"ג אהרון שורץ שליט"א
ביה"כ"נ בית גבריאל - אופקים
לרגל הכנס בנו בעול תורה ומצוות

בברכת התורה ולומדיה
מאורות הדף היומי

עילוי נשמה

הרה"ג ר' הלל מדליה ז"ל
ב"ר שמריהו יהודה לייב ז"ל
נלב"ע י' בתשרי תשל"ח

תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר מרדכי אריה סבר (שינפלד) ז"ל
ב"ר משה ז"ל

נלב"ע ט' בתשרי תשנ"ט

תנצב"ה

הונצח ע"י בנו יחיאל הר"ר דב סבר שיח"ל - ב"ב

לעילוי נשמת

מרת טובע חוה קנופף ע"ה
ב"ר חנוך העניך ז"ל

נלב"ע י"א בתשרי תשנ"ט

תנצב"ה

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר נחמן יזרלביץ ז"ל
ב"ר אלימלך הלוי ז"ל

נלב"ע י"ב בתשרי תשס"ד

תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הרב גרשון שיינ ז"ל
בן הרב ברוך מרדכי ואסתור מיכלא ז"ל

נלב"ע כ"ח בתמוז תשס"ט

תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

הידוע "מצוות לאו ליהנות ניתנו", אינו חל על מצוות תלמוד תורה, שכן, חלק מהותי ממצוות לימוד התורה הוא הלימוד מתוך עונג והנאה. לפיכך, מאחר שגם לדיינים בני אותה העיר צפוייה הנאה משמיעת קריאת התורה בספר זה, פסולים הם לדון את החשוד בגניבתו.

עיקר מצוות לימוד התורה להיות שש ושמת: דברים נלהבים הוסיף על כך האדמו"ר מסוכטשוב, בעל ה"אבני נזר" זצ"ל, בהקדמה לספרו הנודע "אגלי טל": "מידי דברי זכור אזכור מה ששמעתי קצת בני אדם טועים מדרך השכל ואמרו כי המתענג בלימודו אין זה כל כך לימוד לשמה, כמו אם היה לומד בפשיטות שאין לו מהלימוד שום תענוג... ובאמת זו טעות מפורסמת, ואדרבה, כי זה עיקר מצוות לימוד התורה להיות שש ושמת ומתענג בלימודו, ואז דברי התורה נבלעין בדמו".

שנים ארוכות היתה דעתו זו של ה"ט"ז נחשבת כחידוש מבית מדרשו, אשר לא נשמע קודם לכן, ורבים סברו כי מצוות לימוד התורה היא שינון ולימוד ללא הנאת הלב והנפש. אולם, בדורנו זכינו לגילוי כתב גנוז של אחד הראשונים, רבנו אברהם מן ההר, שכתב (נדרים מג/א) גם הוא, שחלק בלתי נפרד ממצוות לימוד התורה הוא "להתענג ולהינות" מן הלימוד והכלל ש"מצוות לאו ליהנות ניתנו" לא נאמר לגבי מצווה זו (עיין "מילואי חושן" שם).

ואנו מספרים זאת, הן משום כל אלו, והן משום שבתקופה זו יאה וראוי לזכור, שאבותינו בעיירותיהם הדלות, בדחקתם הנוראה, נאחזו ונתפסו בתורתנו הקדושה, רקדו עמה בכל לב וששו עמה בכל מאודם. כי היא לנו עוז ואורה.

חג שמח.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה.
כתובתנו: ת.ד. 3446 בני ברק. פקס: 03-570-67-93
mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

מתחילים בלימוד אי"ה בשבת בראשית!

עונג של לימוד משפחתי

חדש! מאורות השבת חלק ז' חידוש לכל המשפחה. בכל שבת

יש לכם הזדמנות להצטרף לחווית הלימוד המשפחתי המוסיפה אור ורגש לשולחן השבת, ומחזקת את הקשר בין בני הבית. למעלה מחמישים אלף משפחות כבר נהנות מדי שבת מלימוד הלכה בכל סעודה עם "מאורות השבת", זה פשוט זה קל וזו ברכה לכל משפחה יהודית. אתם מוזמנים.

נושאי הלימוד בכרך זה: רפואה בשבת, אמירה לנכרי ומלאכת קטן.

לפרטים והזמנות: 1700-500-151

להשיג בחנויות הספרים

